

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINNIN LAATUOHJE

Päivitetty 13.8.2025
Päivitetty 23.9.2021
Hyväksytty 19.6.2017

SISÄLLYS

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA	3
2. ARVIOINTITYÖN TAVOITTEENA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN.....	4
3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄT	4
3.1 Toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen arviointi	4
3.1.1 Toiminnallisten vuositavoitteiden arvioinnin periaatteet	5
3.2 Tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi.....	7
4. ARVIOINTISUUNNITELMA JA TYÖOHJELMA.....	8
5. ARVIOINTITEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN	9
6. ARVIOINTITIEDON KERÄÄMINEN JA ANALYSOINTI.....	10
7. ARVIOINNIN TULOSTEN ESITTÄMINEN	11
8. ARVIOINTIKERTOMUS JA MUU RAPORTOINTI VALTUUSTOLLE.....	11
9. ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN	13
10. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNAN JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN.....	13
11. ARVIOINNIN LAATUOHJEEN KÄYTTÖÖNOTTO	14

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Kuntalain 14 luvun 121 §:ssä määrätään tarkastuslautakunnasta seuraavasti:

"Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;*
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;*
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;*
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;*
- 5) valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;*
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.*

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta."

Kuntalain 14 luvun 124 §:n mukaan tarkastuslautakunnalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kunnan viranomaisilta tiedot ja nähtävikseen asiakirjat, joita se pitää tarpeellisina arviointitehtävän hoitamiseksi.

Kaupungin sisällä tarkastuslautakunnan toiminnasta määrätään hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan ulkoinen tarkastus on riippumaton toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta. Ulkoisen tarkastuksen muodostavat tarkastuslautakunta, ulkoisen tarkastuksen palveluyksikkö ja tilintarkastaja. Hallintosäännössä määrätään mm.

tarkastuslautakunnan kokoonpanosta, kokouksista, ulkoisesta tarkastuksesta ja tilintarkastuksen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Hallinnon ja talouden tarkastusta käsitellään hallintosäännön 15 luvussa.

2. ARVIOINTITYÖN TAVOITTEENA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tavoite on Vantaan kaupungin toiminnan kehittäminen. Tarkastuslautakunta nostaa arviointikertomuksessa kehittämiskohteita ja havaitsemiaan epäkohtia esiin. Kaupunginhallituksen tehtävä on antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin huomioiden takia on ryhdytty.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain uudistuksessa määriteltiin edellä mainitut käsitteet *kuntakonserni* ja *kunnan toiminta*. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Näin ollen tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena on kaikki kunnan toiminta riippumatta sen järjestämistavasta.

3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄT

Tarkastuslautakunta arvioi sekä valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista että kunnan toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Molemmat ovat kuntalain mukaisia tehtäviä.

3.1 Toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen arviointi

Vantaan kaupungin toiminnan ja talouden tavoitteet on koottu mm. kaupunkistrategiaan, talousarvioon ja taloussuunnitelmaan. Tavoitteiden asettamisen ylätasolla on valtuuston hyväksymä pitkän aikavälin kaupunkistrategia, jota tarkennetaan toimintasuunnitelmissa ja muissa strategisen johtamisjärjestelmän asiakirjoissa. Kaupunkistrategiaa toteutetaan vuosittaisilla, talousarviossa asetettavilla, sitovilla toiminnallisilla tavoitteilla.

Tarkastuslautakunta arvioi, antaako toimintakertomuksessa esitetty selvitys riittävät tiedot valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta. Kuntalain esitöiden mukaan tarkastuslautakunnan arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet. Vantaan tarkastuslautakunta käsittelee erityisesti toteutumattomia tavoitteita, mutta myös onnistumisia tuodaan esille. Talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumisen lisäksi tarkastuslautakunta arvioi harkitsemassaan laajuudessa kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista ja sitä, toteuttavatko talousarviossa asetetut tavoitteet kuntastrategiaa.

Valtuuston arviointikohteelle asettamien strategisten tavoitteiden arvioinnissa selvitetään, onko tavoite toteutunut. Jos se ei ole toteutunut, pyritään selvittämään syyt toteutumatta jäämiseen. Lisäksi voidaan arvioida, olisiko tavoite ollut mahdollista saavuttaa. Toteutuneiden tavoitteiden osalta voidaan arvioida mm. sitä, minkälaisin toimenpitein tavoite on saavutettu ja minkälainen ohjausvaikutus tavoitteella on saatu aikaan. Myös tavoitteiden muotoilua voidaan arvioida mm. tavoitteiden täsmällisyyden, mitattavuuden ja asetettujen toimenpiteiden kattavuuden näkökulmista.

3.1.1 Toiminnallisten vuositavoitteiden arvioinnin periaatteet

Valtuusto asettaa vuosittain talousarviossa tavoitteet koko kaupunkikonsernille. Jos näiden tavoitteiden ja niihin mahdollisesti kytkeytyvien toimenpiteiden määrä on suuri, tukeudutaan pääasiassa arvioinnin kohteen strategiakortissa antamaan selvitykseen tavoitteen toteutumisesta arvioitaessa kaikkien tavoitteiden toteutumista kerralla. Silloin, kun tehdään erillinen arviointi jonkin yksittäisen tavoitteen toteutumisesta, kerätään tietoa tarvittaessa strategia- ja tulokorttien lisäksi mm. viranhaltijoiden haastatteluista, projektisuunnitelmista, aiheeseen liittyvistä pöytäkirjoista, raporteista ja tilastotiedoista.

Tavoite tai siihen liittyvä toimenpide saattaa olla muotoiltu väljästi ja epämääräisesti. Esimerkkejä tällaisista muotoiluista ovat: ”otetaan käyttöön toimintamalli”, ”ennaltaehkäiseviä palveluita on lisätty” ja ”kehittämistyö on aloitettu”. Tällaisessa tilanteessa on tulkinnanvaraista, mitä tulisi tapahtua, jotta tavoite toteutuu. Tällöin herää mm. seuraavia kysymyksiä:

- Onko toimintamalli käyttöönotettu silloin, kun ensimmäiset pilotoinnit ovat alkaneet vai vasta silloin, kun suurin osa uudistuksista on osa kunnan vakiintunutta toimintaa?

- Tulisiko uusia ennaltaehkäiseviä palveluita olla kaksi vai 20? Entä kuinka merkittäviä niiden tulisi olla – koskeako esim. valtaosaa palvelun saajista vai riittääkö, jos palvelu koskee vain hyvin pientä asiakasryhmää?
- Onko kehittämistyö aloitettu, jos vuoden aikana on ainoastaan pidetty aiheesta muutama palaveri?

Tällaisessa tulkinnanvaraisessa tilanteessa tarkastuslautakunta tekee ensin oman tulkintansa siitä, mitkä toimenpiteet ovat riittäviä tavoitteen toteutumiseen ja tämän jälkeen lautakunta arvioi, onko tavoite toteutunut. Tarkastuslautakunnan tulkinta tavoitteen toteutumisen edellytyksistä saattaa olla erilainen kuin arviointikohteen tekemä tulkinta. Tällöin arvioinnin raportissa kerrotaan, minkälaisen tulkinnan tavoitteen täyttymisedellytyksistä lautakunta on tehnyt työnsä lähtökohdaksi.

Tavoite tai siihen liittyvä toimenpide saattaa sisältää useita tavoiteltavia tuloksia. Esimerkki tällaisesta toimenpiteestä on: ”Käynnistetään asiakasneuvonnan keskittäminen. Vahvistetaan sähköistä asiakasneuvontaa ja parannetaan asiakasviestintää”. Tällaisessa tilanteessa tavoitteen toteutuminen arvioidaan osina: 1. onko asiakasneuvonnan keskittäminen käynnistynyt? 2. onko sähköistä asiakasneuvontaa vahvistettu? 3. onko asiakasviestintää parannettu?

Toimenpiteen toteutuminen tai toteutumattomuus ratkaistaan seuraavasti ja ilmaistaan myös taustaväriin avulla:

<i>Jos tavoitellut tulokset on saavutettu täysin tai jos saavuttamatta jääneiden tulosten osuus on vähäinen ja epäolennainen, arvioidaan tavoite toteutuneeksi</i>
<i>Jos vähintään yli puolet tavoitelluista tuloksista on saavutettu, arvioidaan tavoite toteutuneeksi osittain. Osittaisen toteutumisen arvion antamisen kynnys on korkea. Edellä mainitun esimerkin tapauksessa osittaisen toteutumisen perusteeksi ei riitä se, jos asiakasviestintää on parannettu päivittämällä internetsivut, mutta muita toimenpiteitä ei ole tehty</i>
<i>Jos tavoite ei ole toteutunut miltei osin tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista on saavutettu, tavoite arvioidaan toteutumattomaksi</i>
<i>Arvioinnissa voidaan tarvittaessa todeta, että tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Tavoite jätetään arvioimatta esimerkiksi silloin, kun tavoitteen toteutumiseen liittyvää tietoa ei ole vielä saatavilla tai jos tavoite on sen asettamisen jälkeen todettu epätarkoituksenmukaiseksi ja jätetty siksi kokonaan toteuttamatta.</i>

Havainnollistaakseen tavoitteiden toteutumistilannetta tarkastuslautakunta on laatinut taulukon, johon se merkitsee kaupunginhallituksen tilinpäätöksessään raportoiman toteutumatilanteen ja toisaalta tarkastuslautakunnan arvion toteutumatilanteesta sekä arvioinnin syystä. Taustaväri ilmaisee, onko tavoite toteutunut täysin, osittain vai jäänyt toteutumatta. Toteutumisen lisäksi tarkastuslautakunta voi antaa erilaisia huomautuksia tavoitteista ja pyrkii esittämään pääsiallisen syyn huomautukseensa.

Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa		
Sitova tavoite vuodelle 2023	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
18.1 Edistetään päästövähennystoimia hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi viimeistään vuonna 2030	Tavoite toteutui osittain.	Huomio
20.1 Edistetään luonnon monimuotoisuutta Resurssiviisauden tiekartan Monimuotoinen luonto -kaistan toimenpiteitä toteuttamalla	Tavoite toteutui täysin.	Toteutui osittain.

Tavoitetaulukon alla kuvataan jokaista arviointia aiheuttanutta tavoitetta ja syitä esimerkiksi seuraavasti:

Sitova tavoite 6.1 Kaikkien perusopetuksen oppilaiden luku- ja matemaattiset taidot paranevat.

Tavoitteeseen liittyy kaksi mittaria:

- Lukuseula-testi (2. luokka ja 7. luokka).
- Funa-matemaattisen osaamisen testi (3. luokka ja 7. luokka).

Sitovaan tavoitteeseen liittyvät mittarit ovat yksiselitteisiä. Raportoinnin mukaan ensimmäisen mittarin mukaiset lukuseula-testin tulokset ovat laskeneet sekä suomi äidinkielenä että toisena kielenä 2. luokan oppilaiden osalta. Lukuseula- testin tulokset olivat parantuneet 7. luokan oppilaiden kohdalla. Ensimmäisen mittarin osalta tavoite saavutettiin 50 prosenttisesti. Toisen mittarin osalta raportoinnissa todetaan, ettei Funa-arviointeja toteutettu vuonna 2024. Toisen mittarin mukaista matemaattisten-osaamisen kehitystä ei voinut arvioida puuttuneiden mittausten vuoksi. Koska ensimmäisen mittarin mukainen tavoite toteutui 50 prosenttisesti ja toisen mittarin toteutumisesta ei voida arvioida, kokonaistavoite ei toteutunut lainkaan.

3.2 Tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Tarkastuslautakunnalla on oikeus arvioida kunnan toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunnan ei kuitenkaan tule puuttua operatiiviseen toimintaan ja päivän politiikkaan.

Toiminnan *tuloksellisuus* voidaan määritellä monella tavalla. Kuntatyönantajat ja työmarkkinajärjestöt ovat 17.6.2015 yhdessä esittäneet, että kunta-alan tuloksellisuuden arvioinnissa käytetään valtiovarainministeriön johdolla valmisteltua kestävän tuottavuuden arviointimallia ja mittaristoa, joka tunnistaa julkisen palvelun erityisluonteen.

Tarkastuslautakuntien koulutuksessa esitelmän perusteella esiin nousseen valtiovarainministeriön kestävän kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden mittariston mukaan tuloksellisuuden tarkastelu tehdään seuraavien ulottuvuuksien kautta. Tarkastuslautakunta arvioi tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta seuraavassa taulukossa esiteltävän viitekehityksen kautta.

Tuloksellisuus			
Tuottavuus ja taloudellisuus	Työelämän laatu	Palvelujen laatu	Palvelujen vaikuttavuus
Tuotosten ja panosten suhde	Kuvaa organisaation, työyhteisön ja henkilöstön kykyä aikaansaada tuloksellisuutta	Kuvaa asiakaspalvelun toimivuudelle ja laadulle asetettujen tavoitteiden toteutumisen astetta	Toiminnan vaikuttavuudelle asetetut tavoitteet
Tuottavuus: panokset ilmaistaan tuotannontekijöinä	Työhyvinvointi		Tavoitteeksi asetettujen yhteiskunnallisten tilojen aikaansaamisen aste
Taloudellisuus: panokset ilmaistaan rahana (esim. yksikkökustannus)			

Toiminnan *tarkoituksenmukaisuudella* tarkoitetaan sen arvioimista, onko kaupungin toimintatavoilla saavutettu tavoiteltuja vaikutuksia. Tavoiteltuja vaikutuksia voidaan tarkastella asiakkaan ja kuntalaisen kannalta ja toisaalta myös yhteiskunnan kannalta. Lähtökohtaisesti kunnan palvelutuotanto on tarkoitettu kuntalaisten hyväksi ja kuntalaisten käyttöön. Jotkut kunnan toiminnot tulee hoitaa yhteiskunnallisten tavoitteiden tai kokonaisedun näkökulmasta, vaikka toteutus toisi ongelmia, haittoja tai etuuksien menetyksiä joillekin kuntalaisille. Tarkoituksenmukaisuus voi olla myös taloudellisuuteen liittyvä kysymys. Tarkoituksenmukaisuuden arvioinnilla on yhteys kuntastrategiaan ja sen alaisiin toimenpideohjelmiin, joissa tavoitellut vaikutukset on kuvattu.

Tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin kohde voi olla esimerkiksi jokin kaupungin toiminto (nuorisotyöttömien palvelut), poikkihallinnollinen tavoite (ennaltaehkäisevien palveluiden lisääminen) tai jokin kaupungin yksikön toiminta (kirjastopalvelut).

4. ARVIOINTISUUNNITELMA JA TYÖOHJELMA

Kuntalain 14 luvun 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia arviointisuunnitelma. Vantaan tarkastuslautakunta laatii työnsä pohjaksi valtuustokausittain arviointisuunnitelman, jonka lähtökohta on kaupunkistrategia ja toiminnan arvioinnin kattavuus. Arviointisuunnitelmassa määritellään arviointiaiheet vuositasolla.

Valtuustokauden arviointisuunnitelman lisäksi tarkastuslautakunta laatii jokaiselle vuodelle arviointisuunnitelman ja vuosiohjelman, jossa asetetaan arvioinnin aikataulu ja arviointikohteet. Tarkastuslautakunnan arviointikohteita ovat: 1) kaupungin, 2) tytäryhteisöjen ja 3) kuntayhtymien *järjestämät* palvelut. Tällöin arviointikohde voi olla myös jonkun muun tahon kuin kaupungin tuottama palvelu, kunhan se on kunnan toimintaa.

Konserniyhteisöjen osalta seurataan valtuuston niille asettamien tavoitteiden toteutumista sekä niiden toiminnan tuloksellisuutta ja taloudellista asemaa (tilinpäätös). Arvioinnin painopiste on kaupungin omistajaohjaus ja omistajapoliittisten linjausten tarkoituksenmukaisuus ja toteutuminen.

Myös kuntayhtymien osalta arvioinnin kohde on kaupungin omistajaohjauksen onnistuminen. Tällöin arvioidaan Vantaan kaupungin kuntayhtymän toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista.

5. ARVIOINTITEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN

Yksittäisen arvioinnin toteutus alkaa taustatietojen keräämisestä. Tavoite on koota arviointiaiheesta riittävät taustatiedot. Tiedot ovat riittävät silloin, kun niiden perusteella voidaan määrittää arviointitehtävä ja laatia arviointikohtaiset ennakkokysymykset. Tähän työhön käytetään tarpeelliseksi katsottuja aineistoja, kuten esimerkiksi lakeja, suosituksia, päätöksiä, selvityksiä, ja tilinpäätöksiä.

Kun taustatiedot on kerätty, määritetään arvioinnin ennakkokysymykset. Jos arviointikohteet ovat suuria kokonaisuuksia, on arvioinnin rajaaminen tarkoituksenmukaista. Arvioinnin ennakkokysymyksillä on tarkoitus rajata arvioinnin sisältöä.

Arvioinnin ydin muodostuu laadituista ennakkokysymyksistä. Arviointikysymykset pyritään esittämään tiiviisti ja keskittymään arvioinnin kohteen näkökulmasta keskeisiin teemoihin. Lautakunnan jäsenillä on mahdollisuus kommentoida ja täydentää laadittuja ennakkokysymyksiä. Arviointikohde toimittaa kokouksessa läpikäytävän esitysaineiston pääsääntöisesti ennakoon lautakunnan tutustuttavaksi.

6. ARVIOINTITIEDON KERÄÄMINEN JA ANALYSOINTI

Arviointitiedon keräämisen ja analysoimisen tarkoitus on luoda kestävät perusteet tarkastuslautakunnan arvioinnille. Arvioinnin tehtävä ei ole täyden selvyyden saaminen arviointikohteen tilasta ja ongelmista. Jo arviointikysymyksillä rajataan arvioinnin kattavuutta. Arviointikertomuksessa keskitytään arviointikohteen ajankohtaisiin teemoihin.

Arviointitiedon keräämisen vaiheessa pidetään yleensä lautakunnan, jossa arviointikohteen toiminnasta ja taloudesta vastaavat viranhaltijat vastaavat ennakkoon lähetettyihin ja muihin kokouksessa esiin nouseviin kysymyksiin. Arviointikohde laatii kokoukseen esityksen, jossa se vastaa ennakkokysymyksiin ja voi tuoda esiin myös muita tärkeäksi katsomiaan seikkoja. Arviointitilaisuuden päätteeksi pidetään lautakunnan sisäinen keskustelu, jossa lautakunnan jäsenet voivat tuoda esiin näkemyksensä siitä, mikä on arviointikysymyksen kannalta keskeistä tai vaatii lisäselvitystä.

Kokouksessa saatujen tietojen lisäksi tarkastustoimi kerää ja analysoi tarpeelliseksi näkemäänsä muuta aineistoa ja jatkaa aiemmin kerätyn aineiston käsittelyä. Arviointitiedon keräämiseksi voidaan myös järjestää haastatteluja ja kyselyjä. Niillä voidaan kerätä tarkentavaa tietoa tai syventää jonkin osa-alueen käsittelyä.

Lautakunnan arviointikokousten lisäksi arviointeja voidaan tehdä myös viranhaltijavalmisteluna. Tällainen tilanne voi tulla eteen, jos esimerkiksi arviointisuunnitelman ulkopuolelta nousee jokin ajankohtainen teema, johon halutaan selvitystä ja arviointiaiheista on muutoin jo kokouksittain sovittu. Tällöin viranhaltija esittelee lautakunnalle arviointisuunnitelman, suorittaa arvioinnin ja esittelee lautakunnalle arvioinnin tulokset ilman, että kokoukseen kutsutaan aiheen varsinaista asiantuntijaa. Arviointikertomusvalmistelu etenee saman kaavan mukaisesti, kuin varsinaisen arviointisuunnitelman mukaisissa arvioinneissa.

Arvioinnin keskeiset tulokset kootaan arviointimuistioon, joka on ulkoisen tarkastuksen ja lautakunnan sisäinen työpaperi. Lautakunta käsittelee muistiot kokouksessaan. Muistio liitetään luottamushenkilöiden extranettiin kokouksen ei julkiseen aineistoon. Jäsenille lähetetään salasana. Tieto muistiosta ilmoitetaan esityslistan yhteydessä ja lautakunnan jäsenillä on näin mahdollisuus tutustua valmistuneisiin muistioihin etukäteen. Muistion kokouksenkäsittelyn tarkoitus on välittää lautakunnalle tieto arvioinnin tuloksista ja koota lautakunnan näkemykset johtopäätöksistä. Tässä vaiheessa lautakunnan jäsenet voivat esittää tarkennuksia ja täsmennyksiä muistiossa oleviin tietoihin. Ulkoisen tarkastuksen

virkamiesten on tärkeää saada tietoonsa lautakunnan näkemykset tässä työvaiheessa, jotta ne voidaan tuoda esiin arviointikertomuksessa.

Arvioinnissa käytetyt aineistot ja niiden analysointitavat esitetään ja säilytetään siten, että niiden perusteella käy selville, miten arvioinnin havaintoihin ja päätelmiin on päädytty. Keskeinen kokoava dokumentaatio kirjoitetaan arviointikertomukseen, mutta tämän perustana oleva aineisto (esimerkiksi arviointikohteelta saatu kirjallinen aineisto tai haastattelumuistiot) säilytetään tarkastustoimessa arvioinnin työpapereissa.

7. ARVIOINNIN TULOSTEN ESITTÄMINEN

Pääsääntöisesti arvoinnit raportoidaan valtuustolle arviointikertomuksessa. Arviointikertomuksessa tiivistetään arviointikysymykseen saatu vastaus ja lautakunnan arviointi. Arviointikertomusteksti kirjoitetaan yleensä muistion ja tilinpäätöstietojen pohjalta.

Arviointikertomusteksti on luonteeltaan objektiivinen ja luotettava. Kertomusteksti ilmaisee sellaisenaan arvioinnin ydinsisällön. Kertomuksen perusteella myös asiaa tarkemmin tuntemattoman lukijan tulisi voida ymmärtää arvioinnin pääasiat. Arviointikertomustekstissä pyritään tuomaan esiin lautakunnan yhteiset näkemykset, jotka ovat muodostuneet arviointikertomuksen valmistelun yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arviointi on vastaus mahdolliseen arviointikysymykseen ja samalla tarkastuslautakunnan kannanotto käsiteltyyn aiheeseen. Tarkastuslautakunnan arviointi vastaa siihen, mitä tehdyt havainnot merkitsevät arviointikysymyksen kannalta. Arvioinnin tulee olla selvästi johdettavissa havainnoista siten, että siinä nousee yksittäisiä havaintoja yleisemmälle tasolle. Valmiiseen kertomustekstiin pyydetään tarvittaessa palaute arviointikohteelta.

8. ARVIOINTIKERTOMUS JA MUU RAPORTOINTI VALTUUSTOLLE

Arviointien tulokset esitetään valtuustolle vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä annettavassa arviointikertomuksessa. Erityistapauksissa tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle muitakin raportteja jo tilikauden aikana.

Lautakunta osallistuu myös pääkaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteistyöhön, joka sisältää seudun yhteisten arviointien laatimista. Näiden yhteisarviointien tuloksista raportoidaan arviointikertomuksessa.

Arviointikertomuksella pyritään Vantaan kaupungin toiminnan kehittämiseen ja hyvien käytäntöjen ylläpitämiseen. Kertomuksen sävy on rakentava ja se välittää valtuutetuille ja kuntalaisille objektiivista tietoa kaupungin toiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Kertomuksessa nostetaan havaitut epäkohdat esiin ja edellytetään kaupunginhallituksen vastaavan siihen, mihin toimiin se aikoo esitettyjen havaintojen osalta ryhtyä.

Arviointikertomuksen sisältö on lähtökohtaisesti seuraava:

Tiivistelmä	Yhteenvetoon tiivistetään arviointikertomuksen tärkeimmät havainnot. Näin kiinnitetään lukijan huomio painoarvoltaan kaikkein merkittävimpiin asioihin.
Valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttaminen	Valtuuston asettamia toiminnan ja talouden tavoitteita koskevassa luvussa selvitetään, miten vuositavoitteet on kokonaisuutena saavutettu. Toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttaminen raportoidaan myös tytäryhteisöjen osalta. Valtuustokauden päätyttyä arvioidaan mennyttä kautta koskevien tavoitteiden saavuttamista kokonaisuutena. Kaupunkistrategian toteutumisen mahdollinen arviointi sisällytetään tähän lukuun.
Talous ja talousohjelman tavoitteiden saavuttaminen	Taloutta käsittelevässä luvussa keskitytään erityisesti siihen, miten talousarvio on toteutunut ja mistä poikkeamat ovat johtuneet. Kokonaiskuvan saamiseksi käsitellään myös konsernin tilannetta. Arviointikertomuksessa voidaan tuoda esiin esimerkiksi tunnuslukujen pitkän aikavälin seurantaa tai kaupunkien välistä vertailua. Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan kuntalain mukainen tehtävä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.
Toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnit	Kaupungin toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan edellä kohdassa 3.2. esitetyn mukaisesti.
Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työskentely	Tarkastuslautakuntaa esittelevässä luvussa lukijalle kerrotaan lyhyesti, miten ja ketkä arviointityötä ovat tehneet.
Edellisen vuoden arviointikertomuksen havainnot	Jokaiseen arviointikertomukseen saadaan vastine kaupunginhallitukselta. Edellisen vuoden vastine käsitellään erillisessä luvussa. Tarvittaessa selvitetään myös aikaisempien vuosien havaintojen tilannetta.

Tarkastuslautakunta käsittelee kokouksissaan arviointikertomusta vaiheittain.

Arviointikertomus perustuu aiemmissa kokouksissa käsiteltyihin arviointikohtaisiin muistioihin. Kertomustekstin suuret linjat tulee olla suunniteltu jo muistioita käsittelevissä kokouksissa. Arviointikertomus toimitetaan lautakunnan jäsenille luettavaksi ennen kokousta.

Hallintosäännön 15 Luvun – Hallinnon ja talouden tarkastus mukaan tarkastuslautakunta antaa valtuustolle arvionsa valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta edellisenä vuonna (=arviointikertomus). Kokouksessaan tarkastuslautakunta

päättää hyväksyä ja allekirjoittaa vuoden arviointikertomuksen, lähettää arviointikertomuksen kaupunginvaltuustolle tiedoksi sekä esittää, että kaupunginvaltuusto velvoittaa kaupunginhallituksen ja lautakunnat ryhtymään toimiin arviointikertomuksessa esitettyjen huomioiden takia sekä raportoimaan näistä valtuustolle. Kuntalain mukaan hallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai päättää ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen takia.

9. ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN

Tarkastuslautakunta kehittää ja arvioi työtään. Kokousten yhteydessä käytävässä keskustelussa syntyy oivalluksia, joiden myötä arviointitoiminta kehittyy. Arviointityön ohella pohjaa kehittämiselle saadaan yhteisistä seminaari- ja koulutuspäivistä. Tarkastuslautakunnan jäsenet voivat osallistua myös ulkoisiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin, joissa käsitellään sen toimialaan kuuluvia asioita.

Tarkastustoimen viranhaltijat ylläpitävät jatkuvasti ammatillista osaamistaan ja seuraavat valtuustossa käytävää keskustelua ja kehittävät arviointityötä aktiivisesti. Viranhaltijat osallistuvat arviointia käsitteleviin koulutuksiin ja tilaisuuksiin.

Arviointia kehitetään myös suurten kaupunkien yhteisissä koulutustilaisuuksissa sekä muissa tapaamisissa. Muiden kaupunkien tarkastuslautakuntien toimintaa benchmarkataan esim. hyvien toimintatapojen kehittämiseksi.

10. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNAN JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN

Lautakunnan toiminta ei ole pääsääntöisesti julkista. Mm. arviointimuistiot laaditaan lautakunnan omaan käyttöön ja ne ovat julkisuuslain mukaisia valmisteluasiakirjoja ja siten salaisia. Arviointityön luonne edellyttää luottamuksellisuutta, jotta yksiköt voivat kertoa avoimesti asioistaan. Lautakunta saa tiedokseen myös tilintarkastajan raportoimaa tietoa, joka on salaista.

Lautakunnan työstä ja kannanotoista tiedottavat lautakunnan puheenjohtaja ja kaupunginreviisori, ellei lautakunta muuta päättä.

Tarkastuslautakunnan merkittävin julkinen raportti on arviointikertomus. Kertomuksen julkaisemisen ja siitä tiedottamisen tavoite on edistää arvioinnin vaikuttavuutta. Tiedottamisen vakiotapoja ovat arviointikertomuksen jakelu, uutinen kaupungin verkkosivuilla ja lehdistötiedote. Kertomus jaetaan valtuutetuille, tilivelvollisille yksiköille ja muille tarkastustoimen tarpeelliseksi katsomille tahoille. Arviointikertomus on kaikkien kuntalaisten saatavilla tarkastuslautakunnan verkkosivuilla. Arviointikertomus käännetetään kokonaisuudessaan ruotsiksi.

11. ARVIOINNIN LAATUOHJEEN KÄYTTÖÖNOTTO

Tarkastuslautakunnan laatuohje hyväksyttiin käyttöön vuonna 2017. Laatuohjetta on päivitetty ja sitä on käsitelty tarkastuslautakunnan kokouksissa 23.9.2021 sekä 13.8.2025.

